
Рецензії

Надія БОРЕНЬКО

РЕЛИКТ СЛОВ'ЯНСЬКОГО СВІТУ

Nadia BOREN'KO. The Relict of the Slavonic World.

Данилюк Архип. Наша хата. Етнографічний нарис про традиційне поліське житло.— Луцьк: Надстир'я, 1993.— 63 с.

Тему поліського народного будівництва автор вже підносив у виданій в 1991 р. монографії "Українська хата" В розділі "Слов'янська реліквія", як справедливо називає автор поліське народне будівництво, родовід якого переважна більшість дослідників виводить з часів Київської Русі, коли цей регіон входив до складу середньовічної слов'янської держави, А.Данилюк розглядає народну архітектуру в процесі історичного розвитку, у взаємозв'язку з психологією поліщуків, їх цікавим і своєрідним світоглядом. В книзі "Наша хата" ця тема досліджена набагато ширше, всебічніше, сама вона спонукала до вичерпного її висвітлення, зокрема до історичних і геополітичних екскурсів. Дерево — найдавніший матеріал, який в силу географічних умов широко побутував на всій території України. Зрубні житла, за даними археології відомі з I-III ст. до н.е., виявлено на Поліссі, в традиційному народному будівництві якого автор підкреслює дві фази: найдавніша, спільна для українського і білоруського Полісся, зрубна культура будівництва та наступна, типово українська, зв'язана з розвитком землеробства. Якщо перша фаза — це переживання однокамерних жител, зокрема характерних для Полісся типів "кліть" і "стебка", то наступна фаза — це класична трикамерна хата під соломою, той еталон, з яким зв'язаний величезний традиційний досвід поліщуків, система їх вірувань і взаємовідносин. Відповідно до просторового включення хати в комплекс двору автор виводить типи його планування, що брали свій початок від житлових комплексів замкового будівництва Київської Русі. При будівництві господарських споруд використовувалась інша традиційна техніка — стовпова, що є найдавнішою в лісостепових та степових районах. Після екскурсу в історію будівництва автор детально розглядає традиційне житло кінця XIX — поч. XX ст., в якому поєдналися реліктові залишки та нові конструктивні типи. Ха-

рактерні для Полісся прибудови автор досліджує в порівнянні з іншими етнозонами, зокрема Гуцульщиною, Полтавщиною. Окремі розділи присвячені важливим атрибутам інтер'єру та екстер'єру, які своїм корінням сягають до часів Трипілля. Зібрані автором літературні й польові матеріали вказують на продумане й раціональне використання житлового приміщення, що складалося протягом віків, і, очевидно, саме через те з дивовижною точністю повторяється повсюди на Поліссі. А.Данилюк зупиняється докладно на цікавих своїм психологічно-смысловим навантаженням предметах інтер'єру. Перш за все, це — піч. Історія розвитку її призначення і функції в хаті переплітається з різноманітними дохристиянськими віруваннями, на які так щедра поліська земля. Адже ще в дохристиянські часи шлюб на Русі укладався біля домашнього вогнища, саме вогонь був тим найважливішим чинником, що символізував ідеали чистоти. Тому в традиційному житлі поліщука піч — це місце здійснення різних обрядів, що мають забезпечувати благополуччя.

Так само детально і продумано описана решта деталей інтер'єру - супутники щоденного життя, і водночас виразники традиційного його укладу.

Важливим сьогодні є збереження цього органічного синтезу традицій і сучасності, непереривання тривкої нитки традицій в теперішніх умовах. Тому останній розділ не випадково присвячений важливим питанням — формам організації збереження пам'яток народної архітектури, зокрема в системі музеїв просто неба, а також їх музеєфікації на місцях. Перш за все, збереження заслуговують ті архітектурні об'єкти, гарне графічне зображення яких знаходиться на останніх сторінках. Надзвичайно цікаві за своєю архайкою, з оригінальними деталями та інтер'єром, ці споруди є не лише ілюстраціями до тексту — вони живе свідчення того, наскільки потрібне підсилення уваги до традиційного поліського житла, до того релікту слов'янства, яким дихає поліська земля.

Анонс
події

Урочистості по відзначенню 100-річного ювілею Етнографічного музею НТШ відбуватимуться 23 — 27 жовтня 1995 року в Інституті народознавства НАН України.
